

מלאכת זורה ומרקד - שיעור 295

I. השתמשות בוועפארייזע קר אם יכול לערות מים בכלי זה בשבת בזמן שהכלי פועל דיש חשש משום מלאכת זורה

(א) יש מחלוקת בין הבבלי והירושלמי ביסוד מלאכת זורה דלדעת הבבלי מלאכת זורה הוי רק היכא דאיכא אוכל ופסולת מעורבים וע"י הזריה מפריד ביניהם ומסר הפסולת לחוץ ולשיטת הירושלמי איכא מלאכת זורה גם היכא שהכל פסולת ואינו מפריד אוכל מפסולת אלא דמפריד הדבר לחלקים דקים ע"י הרוח כמו רוקק לרוח דחייב להירושלמי משא"כ להבבלי ולכן להירושלמי גדרי זורה הוא לעשות מעשה הפרדה ולהבבלי צריך דוקא אוכל ופסולת מעורבים והחשוב הוא על תיקון האוכל (בה"ל שי"ט - ג ד"ה לאכול) או ברירת הפסולת (בעל המאור ק"ו) ולכאורה הרמ"א (שי"ט - י"ז) פסק כהירושלמי (ז - ז) ולכן אפשר יש לאסור בנ"ד וה"ה בקנקן אוירוסול (aerosol) ובקבוק פערפום

(ב) עיין בה"ל (שי"ט - י"ז ד"ה מפזר) שהביא הרע"א שפסק דמי ששופך מים מועטים מצלוחית דרך חלון והרוח מפזר הטיפות דמותר (c) דמלאכת זורה מברר פסולת מתוך אוכל אבל בכל כולו פסולת אינו חייב משום זורה (כהבבלי) (ב) דצריך גדולי קרקע ורוק של אדם נקרא גדולי קרקע ולא מים ולכן בנ"ד מותר אפילו להירושלמי (ג) אמנם ברוקק ובשופך מים אינו מתכוין לפיזור והוי פ"ר דלא נ"ל משא"כ בוועפארייזע קר ועיין בשו"ת באר משה (ו - ה"ה) שכתב לאיסור בנ"ד שמכוין לפזר המים יש לחוש לאיסור דרבנן אפילו אם אינו גדולי קרקע והוא מין אחד אמנם ע"י נכרי או קטן או שינוי יש להתיר

(ג) ועוד טעם לאסור דאם הירושלמי ס"ל דזורה הוא האב מלאכה היינו דמפריד הפסולת מהאוכל אבל גם מפריד רוק לחלקים קטנים הוי תולדה דזורה דגם בדומה קצת להאב הוי תולדה וה"ה אם באב בעי דוקא גדולי קרקע בתולדה אף באינו גדולי קרקע חייב (שו"ת קנין תורה ה - כ"ג בשם קצות השלחן)

(ד) עיין במנחת יצחק (ו - כ"ו) שהביא היד אפרים (ש"ג - סק"ז צסופו) דקשה לדחות דברי הירושלמי ועיין בכלכלת שבת (זורה אות ו) דיש איסור דרבנן לרוק לרוח וכ"כ בח"א (צנעמת ח"ט כלל ט"ז - ה) אמנם כתב בענין פיזור סממנים (פערפום) בשבת ע"י לחיצה בפקק שבראש הבקבוק (ספרעי) אין הרוח עושה כלום אלא הכל מעשה ידיו ונראה דלכ"ע אין כאן אפילו איסור דרבנן משום זורה אמנם משום הולדת ריחא יש איסור ודוקא על בגדיה או שעריה וכדומה ולכן בנ"ד יש להתיר וגם בקנקן אוירוסול שהפיזור באויר יש להתיר

(ה) עיין בשש"כ (כ"ג - י"ג) דמותר לרסס נוזל מטהר-אויר ואין בזה משום זורה אף לדעת הרמ"א (שי"ט - י"ז)

(ו) עיין בספר הלכות שבת מרב שמעון Eider (דף 131) בנוזל מטהר-אויר שכתב דאם כולו אוכל או כולו פסולת אין כאן איסור זורה או בורר והרמ"א דאוסר רוקק דוקא אם הוא גדולי קרקע ועוד דאיסור זורה הוא כשהרוח מפזרו אבל הכא אויר הקלוט בתוך הכלי מוציאו לחוץ ועצם הפיזור נעשה ע"י שיוצא מנקב קטן (בשם רב משה פיינשטיין)

II. מלחיה סגורה שיש בו נקבים להוצאת המלח שהניח בתוכה גרגירי אורז

עיינן בשש"כ (ג - הטרה קט"ט) שאסור אפילו אם יש הרבה מלח כיון דאפשר דהו"ל כבורר כנפה וכברה אפילו מעט וספר הלכות שבת הביא שכן דעת האג"מ ורב אהרן קטלר אמנם הגרי"ש אלישיב סבר דמותר משום דאין זה כלי של ברירה וממה שנברר ממילא אין זה נחשב כבורר בכלי ודוקא לאלתר מותר והאורז נתן שם שיהא נוח להשתמשות ולא לשם ברירה (אז נדברו ז - י"ד) ואיברא בשש"כ (ג - קכ"ה זשס הגרש"י) כתב להתיירה דכלי בנ"ד המיוחד לבירור לצורך מידי בלבד אפשר דאינו בכלל האיסור לבורר בכלי ולכן מותר לשפוך תמצית תה דרך מסנות שבפי התיון ולהוציא שקית התה מהכוס וצ"ע (שי"ט - י"ג) וכן משמע מהחזו"א (נ"ג ד"ה מן)

III. להפריד הפסולת בהפח האשפה (recycling) עיינן בשביתת השבת (מקד סקכ"ג)

שהביא הפמ"ג (מ"ז שי"ט - סק"י) דפסולת מפסולת כגון הקמחים מהשמרים לא שייך בורר והקשה עליו מהירושלמי שהמנפה את המוץ חייב משום בורר ועיינן בספר איל משולש (ט - הטרות ט"ז וע"ה) בשם רב אלישיב דפסולת רגילה המעורבת בפסולת שיש בה קדושת שביעית אסור להפרידם כדי לזרוק פסולת הרגילה בפח אשפה דסוף סוף אינו זורקה לאיבוד ודוקא כשמיד הולך לאיבוד כמו במסננת בסניק (sink strainer) אבל לא כשבורר לכלי ע"מ לזרוק אח"כ למקום אחר ואפשר דתליא במחלוקת הרדב"ז והדרישה בסוחט לתוך קדירה ריקה ע"מ ליתנה אח"כ לתבשיל (מ"ב ש"כ - סק"ה ובשער הציון כ"ג) אם יש בו חיוב חטאת ועיינן באג"מ (ד - ע"ד - ד) דאין איסור בורר במסננת שבסניק משום דלא נעשה שום מעשה סינון ולא נתנו כדי להסתנן ולא משום הטעם של פסולת מתוך פסולת ועיינן בשש"כ (י"ז - הטרה מ"ז) שכתב בשם הרשו"א להתיר המסננת שבסניק משום שהוא רק שלא יסתם הסניק וגם מטעם השלטי גבורים (סו"פ ט"ז) דמתחשבינן במה שנקרא בעיני הבריות בשם ברירה ולא מטעם דאין בורר בשני מיני פסולת ושמעתי מרב משה שטערן אב"ד מדעברעצין דיש איסור in recycling אמנם שמעתי מרב טובי' גולדשטיין ורב ש.ז. ברוין דמותר משום דהולך לאיבוד ומ"מ אפשר יש להתיר באופן דכל הבא לידו ולא דרך מיון ועיינן בט"ז (שי"ט - סק"ז) ובשפת אמת (שנת ע"ד) ואם אינו מעורב ודאי מותר

IV. Straining Spoon עיינן באג"מ (ד - ע"ד - ב - ז) דדוקא אם כוונתו למעט המשקה

שרי כמו דשריקא טוויא ע"פ גירסת התוספות (ק"ט) אבל להוציא כל המים אסור וכ"ש ע"י נכרי אין להחמיר באופן שמתכוין שנשאר מים אם האוכל ועיינן בספר הלכות שבת מרב שמעון Eider (צסוף הספר דף י"ט - חות ג)

V. Water Filter מותר להשתמש בברז מים שעל פיו מתוקנת מסננת (שי"ט - י) ואפשר

גם להמקפידים משום שלא נראה לעינים כלל שום ערבוב לכן מסתבר דשפיר שרי (שש"כ ג - הטרה קס"ג) ועיינן בבה"ל (סג)

VI. קילוף פירות וירקות בכלי המיוחד לכך (פילער) - עיינן בשו"ת מחזה אליהו

(נ"ה) שכתב דפילער אינו כלי סעודה כסכין ורק מיוחד לברירה ולכן אסור לקלוף וכ"כ הספר איל משולש (ז - הטרה ס"ז) בשם הגרפ"ש וכתב דאע"פ שעם הגרעינים יוצא קצת מבשר הפרי אסור כיון שהכלי מיועד רק להוצאת הגרעינים (corer) וממילא עולה עמו קצת מהפרי וגם המ"ב (סקנ"ה וס"ה - ס"ז) מודה לזה איברא בערוך השלחן (שכ"ה - ט) בענין הא"ך מעסער כתב דדומה לטחון גבינה בסכין ולא ברי"ב אייזין ולכן ה"ה הפילער דינו כסכין ולא ככלי המיוחד לברירה וכ"כ האג"מ (ד - ע"ד - עוקן ח) וכן שמעתי דהאג"מ התיר את הפילער